

První světová válka a konec Habsburské monarchie Historické pozadí

Rakousko-Uhersko považovalo vraždu Františka Ferdinanda a jeho manželky za výhradní vinu Srbska, kterážto musela být pomstěna podrobením Srbska pod rakouskou moc. Rakousko-Uhersko důrazně vyslovilo Srbsku ultimátum. Srbsko mobilizovalo a dodatečně obdrželo podporu Ruska. Tím se válka s regionálním charakterem proměnila ve spojeneckou válku. Následkem bylo, že koncem července 1914 vedlo Rakousko-Uhersko a Německá říše (centrální mocnosti) společně válku proti Srbsku, Rusku, ale i proti Francii a proti Velké Británii (Dohoda), protože byly spojenci carského Ruska. V říjnu 1914 vstoupilo i Turecko na straně Rakouska do války.

Důraz vojenských akcí ležel pro Rakousko-Uhersko jednoznačně na Balkáně a v Haliči. Německá říše se mezitím pokoušela porazit Francii. Rakousko-Uhersko v Srbsku a v Haliči neúspěšně. Ani Německu se nepodařilo proti Francii zvítězit. Již koncem roku 1914 se museli Němci a Rakušané vši silou bránit proti Rusku, aby nebyli poraženi. Teprve po hlavním útoku centrálních mocností v květnu 1915, který se soustředil na oblast Tarnov-Gorlice, bylo nebezpečí na východě odvráceno. Ale právě v té době vyhlásila Itálie Habsburské monarchii válku. I když se Rakousko-Uhersko a Německá říše, ke kterým se na podzim 1915 připojilo i Bulharsko, musely vypořádat s neustálými negativními obraty, byly schopny dosáhnout vojenských úspěchů.

Začátkem roku 1916 se Rakousko-Uhersko pokusilo ofenzívou vedenou z jižních Tyrol porazit Itálii. Tento pokus byl neúspěšný a rakouské vojsko muselo až ke konci roku 1917 na řece Isonzio vést jednu obranou bitvu za druhou. Na východě se však podařilo ruskou armádu, která byla hlavním nebezpečím pro centrální mocnosti, až do roku 1917 odrazit. V roce 1917 přišlo v Rusku k revoluci, která donutila Rusko uzavřít příměří s centrálními mocnostmi a později přijmout těžké podmínky Brest-Litevského míru. Rovněž se podařilo porazit Rumunsko, které v září 1916 vyhlásilo centrálním mocnostem válku. I proti Itálii se nakonec v říjnu a v listopadu 1917 podařilo Němcům a Rakušanům v 12. bitvě na Isonziu vybojovat velký vojenský úspěch.

Positivní vojenská situace odvrátila ale pozornost od vnitřních poměrů v Německu a hlavně v Rakousko-Uhersku, kde se poměry čím dál více zhoršovaly. Po dvou letech války byla monarchie ekonomicky vyčerpána a projevil se i nedostatek potravin. Rakousko-Uhersko, které již za doby míru před První světovou válkou mělo velké potíže s národnostní problematikou, bylo teď jednoznačně ohroženo rozpadem. Po smrti Františka Josefa v listopadu 1916 se jeho následovník, císař Karel I., intenzivně snažil situaci v monarchii stabilizovat. Přestože Karel I. v zemi zbídačenou válkou zahájil sociální reformu, situace se neuklidnila. V roce 1918 přišlo ke stávkám a ke vzpourám, které se rozšířily na celou monarchii. Rakousko-Uhersko zahájilo 15. července 1918 poslední ofenzívu na řece Piavě s cílem První světovou válku rozhodnout ve svůj prospěch. Útok se nepodařil a na podzim 1918 se habsburská monarchie a její armáda začala rozpadat. 3. listopadu 1918 podepsalo Rakousko-Uhersko příměří ve vile Giusti u Padovy. Současně již vznikaly nástupnické samostatné státy. Důsledek byl rozpad monarchie a změna Evropy.

Vitríny

Vitríny ve středu první síně ukazují mírovou výstroj a výzbroj rakousko-uherských vojsk, jejich spojenců jakož i jejich protivníků v první polovině První světové války.

Vitrína A: Rakousko-uherská pěchota

Vitrína B: Rakousko-uherské jezdecko

Vitrína C: Německá vojska

Vitrína D: Rusové, Srbové a Černohorci

Vitrína E: Italská armáda

Dlouhá vitrína F na levé straně ukazuje různé chronologické události První světové války. Nejdříve je vidět bojiště v Haliči až do jara 1915, potom dějiště války na Balkáně až do zimy 1915/16 a nakonec italskou frontu. Na stěnách lze najít malby, které jsou přiřazeny jednotlivým událostem a bojištím. Na konci síně, nad horským dělem vidíme velkou raritu, totiž jediný vzor rakousko-uherského praporu, který měl být po válce zaveden.

Po průchodu upoutá náš zrak veliké dělo. Jedná se o 38 cm houfnici, která je největší zachované dělo ve vojenském muzeu. Nalevo od průchodu lze najít malby a předměty, které patřily Druhému vrchnímu velitelství rakouské armády, a především císaři Karlovi I. (vitrína G).

Vitrína F: Válka v Rumunsku a doba ruské revoluce.

V levé části síně jsou předměty císařských a královských vojsk vzduchoplavby a protivzdušné obrany. Dvojplošník Albatros B II létal jenom jako průzkumné letadlo a to do roku 1915.

Vitrína I: Uniformy, zbraně a výzbroj císařských a královských vojsk vzduchoplavby.

Když projdete kolem pancéřové kopule, která pochází z pevnosti Przemysl, o kterou se intenzivně bojovalo, přijdete k trojdílné vitríně J. Tato je věnována italské frontě a především 12 bitvám na Isonziu 1915 až 1917, ale i Piavské ofenzívě v červnu 1918, ve které bojovali na italské straně i Američané, Britové a Francouzi. Nad vitrínou visí malba od A. Egger-Lienza s názvem „Bezejmenným 1914“ („Den Namenlosen 1914“).

Vitrína K, která je věnována zbrojařskému průmyslu, najdete za další pancéřovou kopulí, která patřila k pevnosti zničena rakousko-uherským dělostřelectvem v Antverpách. V pravé části síně jsou shromážděna nejdůležitější děla, která byla použita na rakousko-uherských frontách s výjimkou 30,5 cm moždíře, který vojenské muzeum již od roku 1941 nevlastní.

Vitrína L: Rozpad císařské a královské armády

Vitrína M: Zhroucení monarchie a příměří ve vile Giusti

Na cestě zpět, když se vracíte první síní, najdete vystavené ve vitrínách N a O různé exponáty ke zvláštním tématům jako například k válečnému zajetí, ke zranění a úmrtí. Na stěně vidíte malý výběr plakátů, které se především zabývají válečnými půjčkami a situací v zázemí. Na konci výstavy stojí relikt pomníku, který byl věnován padlým vojákům. Jeho původ není známý a proto symbolizuje obraz neznámého vojáka.